

Vecsey Mariann százados:

AZ 5. AFRIKAI UNIÓ–EURÓPAI UNIÓ- CSÚCSTALÁLKOZÓ EREDMÉNYEI

*„If you want to go fast, go alone. If you want to go far, go together.”
(Ha gyorsan akarsz haladni, menj egyedül. Ha messzire akarsz jutni,
menj másokkal együtt.)*

Donald Tusk (5. Afrikai Unió–Európai Unió-csúcstalálkozó)

ÖSSZEFOGLALÓ: 2017 novemberében került sor az 5. Afrikai Unió–Európai Unió (AU–EU)-csúcstalálkozóra, amely a két kontinens közötti stratégiai együttműködés jövőbeni irányvonalait volt hivatott meghatározni. Az új együttműködés keretei az elmúlt évek legsúlyosabb problémájának tekintett migráció köré épültek. A megjelölt stratégiai prioritások a béke és biztonság, a mobilitás és migráció, a fiatalok gazdasági lehetőségei, valamint a kormányzás területén való együttműködés lettek. E célkitűzések jobban fókuszálnak az egyénre, mint eddig bármikor. Kérdés: ez vajon elég lesz a migráció visszaszorítására?

KULCSSZAVAK: Afrikai Unió, Európai Unió, csúcstalálkozó, stratégiai partnerség, migráció, befektetés az ifjúságba

BEVEZETŐ

2017. november 29–30-án került sor az 5. Afrikai Unió (AU)–Európai Unió (EU)-csúcstalálkozóra Abidjanban, Elefántcsontparton. A rendezvény folytatása a 2000-ben, Kairóban tartott EU–Afrika-csúcstalálkozónak, amely megnyitotta az utat a két kontinens közötti stratégiai együttműködés felé. A 2017-es csúcstalálkozóra úgy tekintettek a szintén 2000-ben aláírt Cotonoui Megállapodás közeli, 2020-as lejáta miatt, mint amely definiálni fogja a két kontinens közötti stratégiai kapcsolatok jövőbeni irányát. Emellett a Közös Afrika–EU Stratégia (Joint Africa–EU Strategy, JAES) 10 éves tapasztalatait is igyekeztek felhasználni az együttműködés formálásánál.

EGYÜTTMŰKÖDÉS NÉGY STRATÉGIAI TERÜLETEN

Donald Tusk, az Európai Tanács elnöke a csúcstalálkozót megnyitó beszédében két témát javasolt a jövőbeni együttműködés alapjául: a béke és biztonság, valamint a migráció kérdéskörét.¹ A közös nyilatkozat a csúcstalálkozó témájául „az ifjúságba való befektetést a gyors és intenzív növekedésért és fenntartható fejlődésért” jelölte meg. A találkozó ezen elvárásoknak eleget téve fogadta el az Együttes Nyilatkozatot, mely az együttműködés prioritásait négy

¹ Opening remarks by President Donald Tusk opening the 5th African Union–European Union summit in Abidjan. <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2017/11/29/remarks-by-president-donald-tusk-opening-the-5th-african-union-european-union-summit-in-abidjan/> (Letöltés időpontja: 2017. 12. 10.)

stratégiai területben határozta meg: a fiatalok gazdasági lehetőségei, mobilitás és migráció, béke és biztonság, együttműködés a kormányzás területén.² Ezen területek összessége az elmúlt években súlyos problémát okozó migrációra fókuszál, és nem tekinthető a korábbi csúcstalálkozók szerves folytatásának, amelyeken a gazdasági vagy demokratikus fejlődés kérdéseit részesítették előnyben. Így most olyan stratégiai irányt fogalmazott meg a csúcstalálkozó, amelynek megoldása mind Afrika, mind Európa legnagyobb kihívása. Napjainkban mindkét fél megoldást akar, nem forgácsolódnak szét az erők több stratégiai cél elérésére. Európában a kontinensen kívülről érkező migráció okozza a legnagyobb problémákat, míg Afrika tekintetében a kontinensen belüli migráció a legsúlyosabb kérdés.

A FRONTEX³ adatai alapján 2017 első háromnegyed évében 126 178 migráns érkezett az EU területére illegálisan, különböző útvonalakon az afrikai kontinensről.⁴ Jóllehet ez igen magas számadatnak tűnik, az ISPI⁵ jelentéséből kiderül, hogy – bár Európa az afrikai migránsok legkedveltebb célállomása a kontinensen kívüli migráció tekintetében – az afrikai népesség fele a kontinensen belül választ célországot.⁶ A szubzaharai térségben a migránsok közel 75%-a marad a kontinensen.⁷ Ezen információ tudatában kijelenthető tehát, hogy a mobilitás és migráció megfelelő közös együttműködési alap lehet a két kontinens közötti stratégiai partnerséget illetően. A korábbi – gazdasági, valamint demokratikus fejlődést célzó – programok során az AU és az EU egyaránt másra helyezte a hangsúlyt, Afrika a gazdasági tényezőkre, Európa pedig a demokratikus fejlődésre, ami folyamatos diszharmóniát, valamint értelmezési nehézségeket okozott az együttműködésben.

A csúcstalálkozón felmerült négy stratégiai irányvonal tehát, közvetve vagy közvetlenül mind a migrációval kapcsolatos, és annak visszaszorítását tűzte ki célul.

BEFEKTETÉS AZ IFJÚSÁGBA

Az első prioritásként megjelölt „befektetés az ifjúságba” fontos eleme az együttműködésnek, hiszen azon túl, hogy Afrika népességének 60%-a 25 év alatti, ők a migrációban leginkább érintett réteg is. A kontinens megtartóképesége hosszú távon növekedhet egy jól átgondolt befektetési programnak köszönhetően. A gazdasági szempontból megfogalmazott problémára a válasz az EU új külső beruházási terve lehet. A tervezetten 88 milliárd euró értékű beruházásokra 2020-ig kerül sor, amely összeg az Afrika és az EU szomszédságpolitikájában megjelölt országok között oszlik el. A befektetések legfőbb célja a fenntartható fejlődés és minél több új munkahely létrehozása az említett régiókban.⁸ A külső beruházási terv mellett Afrika más pénzügyi támogatást is kap, ilyen a hivatalos fejlesztési segély, amelynek

² 5. Afrikai Unió–Európai Unió-csúcstalálkozó, 2017. november 29–30. <https://www.consilium.europa.eu/hu/meetings/international-summit/2017/11/29-30/> (Letöltés időpontja: 2017. 12. 10.)

³ Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség.

⁴ Migratory Routes Map. <http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/migratory-routes-map/> (Letöltés időpontja: 2017. 12. 10.)

⁵ Italian Institute for International Political Studies – Nemzetközi Politikai Tanulmányok Intézete (olasz).

⁶ Besenyő János: Security preconditions: Understanding migratory routes. *Journal of Security and Sustainability Issues*, Vol 6, 1. sz. 2016, 5–26. https://www.researchgate.net/publication/308886933_Security_preconditions_Understanding_migratory_routes (Letöltés időpontja: 2017. 12. 10.)

⁷ Giovanni Carbone: Out Of Africa Why People Migrate. 77–78. http://www.ispionline.it/sites/default/files/publicazioni/out_of_africa_web.pdf (Letöltés időpontja: 2017. 12. 10.)

⁸ The EU's Key Partnership With Africa. http://www.consilium.europa.eu/media/31793/au-eu-summit_factsheet-v27nov.pdf (Letöltés időpontja: 2017. 12. 10.)

szege minden évben megközelítőleg 42 milliárd euró az egész kontinens tekintetében.⁹ Még ennél is nagyobb az afrikai diaszpóra által hazautalt összeg, amely az elmúlt években folyamatosan 50 milliárd euró körül mozgott.¹⁰ A 2020-ban lejáró Cotonoui Megállapodás a 2014–2020-ig terjedő időszakban 31 milliárd eurót jelentett Afrikának.¹¹ E támogatások mellett a külső beruházási terv csak gyorssegélynek tűnik, amely nem alkalmas arra, hogy áttörést eredményezzen. Aggasztóbb lehet Afrikára nézve az, hogy a 2020-ban megszűnő Cotonoui Megállapodás egy évtizedek óta állandó pénzügyi támogatási forrástól fosztja meg a kontinentet. Arról, hogy ezek után hogyan tovább, a csúcstalálkozó az elvárások ellenére nem alakított ki határozott álláspontot.

A munkahelyteremtésre való összpontosítás szintén új eleme a partnerségnek, hiszen eddig a gazdasági fejlesztést célzó programok leginkább az országok gazdasági teljesítményének növekedésére fókuszáltak, az egyénekre való tekintet nélkül. Ez a munkahelyteremtés nélküli gazdasági fejlődés időszakát hozta el az afrikai kontinensre az 1990-es évektől, ami szintén melegágya volt a migrációnak. A munkahelyteremtés önmagában azonban nem feltétlenül fogja egy csapásra megoldani a helyzetet. Rövid távon eredményezheti a migránsok számának megugrását is, hiszen több ember kerül majd olyan anyagi helyzetbe, amely lehetővé teszi számára lakóhelyének elhagyását.¹²

MOBILITÁS ÉS MIGRÁCIÓ

A csúcstalálkozón megállapodtak a legális migrációt segítő, eddig is létező eszközök kibővítésében, mint például az ERASMUS+ program. Ez a csereprogram az EU és a világ országai közötti, főként tanulmányi és sporttevékenységet támogató program, amely a jelentkezők iskolarendszerű képzéseken, tréningeken és szakmai gyakorlaton való részvételét támogatja.¹³ Ezenkívül a találkozó résztvevői megállapodtak a hallgatók, az alkalmazottak és a tudományos dolgozók mobilitásának támogatásában az afrikai kontinensen belül. Tárgyaltak az embercsempészet visszaszorításának lehetséges módszereiről, az irreguláris migráció kiváltó okainak megszüntetéséről, amelyek pontosabb feltérképezése érdekében létrehoztak egy AU–EU–ENSZ-munkacsoportot. Továbbá a csúcstalálkozó résztvevői elfogadtak egy Együttes Nyilatkozatot a migránsok líbiai helyzetéről, amelyben elítélték az afrikai migránsokkal és menekültekkel szembeni embertelen bánásmódot. Az európai és afrikai vezetők kötelezettséget vállaltak arra, hogy összefognak az embertelen bánásmód megszüntetése érdekében. Az összefogás kézzelfoghatóvá vált, amikor egy, a líbiai helyzetről napvilágot látott CNN-videó után Ruanda felajánlotta migránsok befogadását Líbiából.¹⁴ Megegyeztek arról, hogy a migrációs helyzet megoldása érdekében az azt kiváltó okokat

⁹ OECD. <http://stats.oecd.org/qwids/#?x=2&y=6&f=3:51,4:1,1:1,5:3,7:1&q=3:51+4:1+1:1+5:3+7:1+2:262,240,241,242,243,244,245,246,249,248,247,250,251,231+6:2005,2006,2007,2008,2009,2010,2011,2012,2013,2014,2015> (Letöltés időpontja: 2018. 01. 02.)

¹⁰ Migration and Remittances Factbook 2016. <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/4549025-1450455807487/Factbookpart1.pdf> (Letöltés időpontja: 2018. 01. 02.)

¹¹ European Development Fund. https://ec.europa.eu/europeaid/funding/funding-instruments-programming/funding-instruments/european-development-fund_en (Letöltés időpontja: 2017. 12. 10.)

¹² Giovanni Carbone: i. m. 21–22.

¹³ What is Erasmus+? https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about_en (Letöltés időpontja: 2017. 12. 10.)

¹⁴ Lauren Said-Moorhouse: Rwanda offers refuge to 'migrants held captive in Libya'. <http://edition.cnn.com/2017/11/24/africa/rwanda-reaction-libya/index.html> (Letöltés időpontja: 2018. 01. 02.)

kell tartósan megszüntetni, amit egy koordinált nemzetközi együttműködés keretein belül szükséges kivitelezni.¹⁵

A legális migráció támogatása érdekében a csúcstalálkozó gyakorlatilag ugyanazokat az irányelveket követte, mint eddig. A magas képzettséggel rendelkező népesség migrációját, valamint a diákcseraprogramokat már eddig is nagy számban használták ki főként a fejlettebb gazdasággal rendelkező afrikai országok, így a kontinensen problémát okoz az „agyelszívás” jelensége.¹⁶ Ennek visszaszorítására, a magasan képzett munkaerő visszaáramlásának elősegítésére eddig még nem készült program, habár Afrika egyes régiói, például a nyugat-afrikai államokat tömörítő ECOWAS¹⁷ igyekszik támogatni a régióon belüli mozgást a vízummentes övezet létrehozásával. Ez az övezet gyakorlatilag az EU schengeni határainak mintájára, az emberek és javak szabad mozgását hivatott garantálni az ECOWAS-országok között.¹⁸ Ez azonban nem terjed ki a teljes kontinensre, és nem foglal magában olyan irányelveket, amelyek a származási országba való visszatérést segítik elő.

Az Európai Unió oldaláról a cél már évek óta az embercsempészet visszaszorítása, valamint a más illegális módon történő határátlépések számának csökkentése. Ezt azonban az elmúlt esztendőkre egyre szigorúbbá váló menekültügyi rendszere és az erősödő határvédelem sem volt képes garantálni. Mint alább látható, a megnövekedett migráció éppen az egyre rosszabbá váló körülményeknek köszönhető. A migráció mértékének változása nemcsak azért szembeötlő, mert az elmúlt években a közfigyelem erre terelődött, hanem az évtizedes trendekhez képest is változott. 2015-ben az afrikai kontinens népességének kevesebb mint 3%-a élt a származási országán kívül. A számadatokban látható növekedés követi a demográfiai változásokat. 2000-ben a szubszaharai népesség összessége 493 millió fő körül mozgott, amelyből 21,6 millió fő élt a származási országán kívül. 2015-re a térség lakossága megduplázódott, meghaladta az 1 milliárd főt, a migránsok száma pedig 32,6 millió főre növekedett. A kontinens azonban körülbelül 25%-uk hagyta el a szubszaharai népesség tekintetében, amely kevesebb mint 4 millió főt jelent.¹⁹ Az Európába való egyre nehezebb bejutás fordított hatást ért el a potenciális migránsok körében, akik a szigorodó szabályozás következtében tömegével döntöttek az útra kelés mellett, amíg az Afrika és Európa közötti határokat nem zárják le hermetikusan.²⁰ A szigorodó rendszerek természetesen magukban hordozták azt a lehetőséget is, hogy egyre többen vállalkoznak majd illegális módszerekre az EU-ba való bejutás érdekében. A szigorodó EU-s határátlépési környezet tehát rövid távon hatalmas növekedést hozott mind a legális, mind az illegális határátlépések számában. Emellett a már az EU területén tartózkodó migránsok is nehezebben térnek vissza a származási országukba, hiszen sokkal nehezebb lesz az Európába való visszajutás.²¹

Természetesen Európa nem nyithatja meg szabályozás nélkül a kapuit a migránsok számára, és a vízummentesség sem feltétlenül lenne ideális megoldás a migrációs problémára.

¹⁵ Joint Statement on the Migrant Situation in Libya. <https://www.consilium.europa.eu/media/31871/33437-pr-libya20statement20283020nov2010.pdf> (Letöltés időpontja: 2017. 12. 10.)

¹⁶ Tarrósy István – Glied Viktor – Vörös Zoltán: Migrációs tendenciák napjainkban. IDRResearch Kft./Publikon Kiadó, Pécs, 2014.

¹⁷ Economic Community of West African States – Nyugat-afrikai Államok Gazdasági Közössége.

¹⁸ Travel. <http://www.ecowas.int/life-in-the-community/education-and-youth/> (Letöltés időpontja: 2017. 12. 10.)

¹⁹ Giovanni Carbone: i. m. 77–78.

²⁰ Besenyő János: Fences and Border Protection: The Question of Establishing Technical Barriers in Europe. AARMS, Vol 16, 1. sz. 2017, 77–87. http://uni-nke.hu/uploads/media_items/aarms-2017-1-07-besenyor.original.pdf (Letöltés időpontja: 2017. 12. 10.)

²¹ Giovanni Carbone: i. m. 44–48.

A migrációs politika és a menekültügyi rendszer felülvizsgálatára azonban mindenképpen szükség van a probléma tartós megoldása érdekében. Ez nemcsak a jelenlegi helyzetre adhatna hatékony választ, hanem megoldás lehetne a 2007-es olasz külpolitikai stratégiai dokumentum felhívására, amely már ekkor a közös, európai szintű együttműködés szükségességét hangsúlyozta a migrációs folyamatok hatékony kezelése érdekében.²²

EGYÜTTMŰKÖDÉS A BÉKE ÉS BIZTONSÁG TERÜLETÉN

A béke és biztonság területén való további együttműködés szintén helyet kapott a stratégiai prioritások között. A csúcstalálkozó előkészítő dokumentumának tanúsága szerint ez a prioritás az APSA²³ további támogatását és a konfliktusok megelőzése melletti elköteleződést foglalja magában.²⁴ Donald Tusk emellett azt is hangsúlyozta nyitóbeszédében, hogy az Európai Unió a továbbiakban is támogatja az afrikai problémák afrikai megoldását a béke és biztonság területén. Beszédében azt is kiemelte, hogy Afrika és Európa több konfliktussal és krízissel néz szembe napjainkban. Szerinte a radikalizáció és a terrorizmus elleni küzdelem területén további együttműködésre lenne szükség.²⁵

Az EU 2005-ben megalkotta terrorellenes stratégiáját, melyben Afrikát együttműködő partnerként jelöli meg. Ezt 2011-ben a „Stratégia a biztonságért és fejlődésért a Száhel-övezetben” című dokumentum követte, melynek egyik eleme szintén a radikalizáció, valamint a terrorizmus elleni küzdelem volt. Mindkét stratégia több éve készült, így a csúcstalálkozón tett kijelentés a radikalizmus, valamint a terrorizmus elleni küzdelem területén szükséges további együttműködésről egy új stratégia előszele is lehet.

Emellett a csúcstalálkozón figyelembe vették az EU 2016-os kül- és biztonságpolitikai globális stratégiáját is, melyből a reziliencia kapta a legnagyobb figyelmet. Az állami és társadalmi ellenálló képesség megerősítése a stratégia második prioritásában szerepel, melynek fókuszpontjai között jelölték meg a szomszédságpolitika országait (esetünkben Észak-Afrika), valamint a Közép-Afrikáig terjedő területeket. A stratégia az ellenálló képesség megerősítése érdekében széles eszköztárat sorol fel, melybe beletartozik a biztonsági szektor reformjától a fejlesztéspolitikáig minden. Az ellenállóképes demokratikus társadalom kialakítása azért fontos, mert az képes védekezni a válságokkal szemben, így fontos eleme a csúcstalálkozó béke és biztonság stratégiai prioritásának is.²⁶

EGYÜTTMŰKÖDÉS A KORMÁNYZÁS TERÜLETÉN

A negyedik stratégiai prioritásként megjelölt „együttműködés a kormányzás területén” vonatkozásában a csúcstalálkozó résztvevői üdvözölték a demokratikus fejlődésben elért eredményeket (jogrend, emberi jogok, jó kormányzás), valamint elismerték a további fejlődés és a korrupció elleni harc szükségességét minden kormányzási szinten. Emellett elkötele-

²² Molnár Anna: A menekült- és migrációs kérdés nemzeti és uniós szintű politikai aspektusai Olaszországban. In: Tóth Péter (szerk): Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság. Dialóg Campus, Budapest, 2015.

²³ African Peace and Security Architecture – Afrikai Béke és Biztonsági Szerkezet.

²⁴ 5th African Union – European Union summit Abidjan, Côte d’Ivoire, 2017. november 29–30. <http://www.consilium.europa.eu/media/31747/171123-au-eu-background-final.pdf> (Letöltés időpontja: 2017. 12. 10.)

²⁵ Opening remarks by President Donald Tusk opening the 5th African Union-European Union summit in Abidjan.

²⁶ Molnár Anna: Az EU globális kül- és biztonságpolitikai stratégiája. http://archiv.netk.uni-nke.hu/uploads/media_items/svkk-elemzesek-2016-9-az-eu-globalis-strategiaja-molnar-a.original.pdf (Letöltés időpontja: 2017. 12. 22.)

zettek a mobilitás erősítésében, valamint a honi erőforrások hatékony felhasználásában, támaszkodva az *Addisz-Abeba* akciótervre (*Addis Abeba Action Agenda – AAAA*).²⁷ Ez gyakorlatilag az ENSZ által meghirdetett fenntartható fejlődési célok megerősítése, melyeket 2030-ig kellene elérnie a világ országainak, és amelynek finanszírozásához az *Addisz-Abeba* akcióterv biztosítja a keretet.

A négy prioritáson kívül a csúcstalálkozóan elfogadott közös nyilatkozat tartalmaz egy klímaváltozással és erőforrás-gazdálkodással kapcsolatos pontot. Ebben – amellet, hogy megerősítik a Párizsi Megállapodás teljes megvalósítása melletti elköteleződést – támogatják az Afrikai kezdeményezést a megújuló energiáért (African Initiative on Renewable Energy – AREI), valamint az afrikai–európai együttműködést szorosabbra fűző AU–EU-energia-partnerséget (AU–EU Energy Partnership – AEEP).²⁸

A közös dokumentum végül meghatározza a végrehajtási mechanizmusokat, valamint a feladatokat és a programokat a közösen kialakított prioritások területein.²⁹

ÖSSZEZGÉS

Az 5. AU–EU-csúcstalálkozó a korábban megalkotott stratégiákra építve a jelen kihívásaira kereste a választ. Ezek a béke és biztonság, valamint a mindkét kontinenst nagyban érintő migráció voltak. A csúcstalálkozóan valóban sikerült olyan problémakört feltárni, amely mindkét fél számára fontos, hiszen a migráció mind Afrikában, mind Európában meghatározó kérdés.

A csúcstalálkozóan alkalmazott megközelítés is célravezetőbb, mint az eddigiek, hiszen az egyénekre való összpontosítás új eleme az együttműködésnek, amely hosszú távon sikeres stratégia lehet, ha párosul a szintén beígért, munkahelyteremtést célzó programokkal. Ezek a projektek mikro-, kis- és közepes vállalkozások támogatásával, finanszírozásával, technikai segítségnyújtással igyekeznek megfelelő környezetet biztosítani a vállalatok növekedéséhez és ezáltal a munkahelyteremtéshez.³⁰

Az európai uniós vezetőknek azonban azt sem szabad szem elől téveszteniük, hogy ez a folyamat várhatóan előbb a migráció, valamint az „agyelszívás” felpörgését fogja eredményezni, és csak ezután fog nagyobb megtartóerőt kölcsönözni az afrikai kontinens országainak.

Az EU-nak a migráció csökkentését célzó törekvései a csúcstalálkozóval intenzívebben indultak el a migrációt kiváltó okok megszüntetésének irányába. Kérdés az, hogy az afrikai kontinensen korábban is jelen lévő korrupció mily mértékben fog a tervek megvalósításának útjába állni.

Az Európán kívüli partnerekkel való együttműködés a migráció kérdésében nem új keletű. Eddig is voltak különböző bilaterális együttműködések, de az EU-nak is fel kellett ismernie, hogy ezek nem elegendők a probléma megoldására. Azt azonban hajlamosnak látszik elfelejteni az EU, hogy a saját háza táján még nem rakott rendet migrációs kérdésekben, hiszen amíg nincs összehangolt migrációs politika, amelynek minden eleme úgy-ahogy működik is, addig a további megállapodások csak félkarú óriások lesznek a probléma megoldását illetően.

²⁷ AU–EU/ Decl. 1(V). http://www.consilium.europa.eu/media/31991/33454-pr-final_declaration_au_eu_summit.pdf (Letöltés időpontja: 2017. 12. 20.)

²⁸ Uo.

²⁹ Uo.

³⁰ EU External Investment Plan. https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/factsheet-eip-20171120_en.pdf (Letöltés időpontja: 2017. 12. 10.)

FELHASZNÁLT IRODALOM

5. Afrikai Unió–Európai Unió-csúcstalálkozó, 2017. november 29–30. <https://www.consilium.europa.eu/hu/meetings/international-summit/2017/11/29-30/>
- 5th African Union – European Union summit Abidjan, Côte d’Ivoire, 2017. november 29–30. <http://www.consilium.europa.eu/media/31747/171123-au-eu-background-final.pdf>
- AU–EU/ Decl. 1(V). http://www.consilium.europa.eu/media/31991/33454-pr-final_declaration_au_eu_summit.pdf (Letöltés időpontja: 2017. 12. 20.)
- Besenyő János: *Fences and Border Protection: The Question of Establishing Technical Barriers in Europe*. AARMS, Vol 16, 1. sz. 2017. http://uni-nke.hu/uploads/media_items/aarms-2017-1-07-besenyó.original.pdf
- Besenyő János: *Security preconditions: Understanding migratory routes*. Journal of Security and Sustainability Issues, 2016. szeptember, Vol 6, 1. sz. https://www.researchgate.net/publication/308886933_Security_preconditions_Understanding_migratory_routes
- Carbone, Giovanni: *Out Of Africa Why People Migrate*. http://www.ispionline.it/sites/default/files/publicazioni/out_of_africa_web.pdf
- EU External Investment Plan. https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/factsheet-eip-20171120_en.pdf
- European Development Fund. https://ec.europa.eu/europeaid/funding/funding-instruments-programming/funding-instruments/european-development-fund_en
- Joint Statement on the Migrant Situation in Libya. <https://www.consilium.europa.eu/media/31871/33437-pr-libya20statement20283020nov2010.pdf>
- Migration and Remittances Factbook 2016. <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/4549025-1450455807487/Factbookpart1.pdf>
- Migratory Routes Map. <http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/migratory-routes-map/>
- Molnár Anna: *A menekült- és migrációs kérdés nemzeti és uniós szintű politikai aspektusai Olaszországban*. In: Tálás Péter: Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság. Dialóg Campus, Budapest, 2015.
- Molnár Anna: *Az EU globális kül- és biztonságpolitikai stratégiája*. http://archiv.netk.uni-nke.hu/uploads/media_items/svkk-elemzesek-2016-9-az-eu-globalis-strategiaja-molnar-a.original.pdf
- OECD. <http://stats.oecd.org/qwids/#?x=2&y=6&f=3:51,4:1,1:5,3,7:1&q=3:51+4:1+1:1+5:3+7:1+2:262,240,241,242,243,244,245,246,249,248,247,250,251,231+6:2005,2006,2007,2008,2009,2010,2011,2012,2013,2014,2015>
- Opening remarks by President Donald Tusk opening the 5th African Union-European Union summit in Abidjan. <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2017/11/29/remarks-by-president-donald-tusk-opening-the-5th-african-union-european-union-summit-in-abidjan/>
- Said-Moorhouse, Lauren: *Rwanda offers refuge to 'migrants held captive in Libya'*. <http://edition.cnn.com/2017/11/24/africa/rwanda-reaction-libya/index.html>
- Tarrósy István – Glied Viktor – Vörös Zoltán: *Migrációs tendenciák napjainkban*. IDResearch Kft./Publikon Kiadó, Pécs, 2014.
- The EU’s Key Partnership With Africa. http://www.consilium.europa.eu/media/31793/au-eu-summit_factsheet-v27nov.pdf
- Travel. <http://www.ecowas.int/life-in-the-community/education-and-youth/>
- What is Erasmus+? https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about_en